

Слово про Тараса

[Т. Михайлова, кандидат філологічних наук]

#6-7 от 16.03.2005

9 березня 2005 року виповнився 191 рік із дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Поет, який прожив усього 47 років, став національним генієм, „Титаном” українського відродження.

Твори Т. Шевченка перекладені понад ста мовами (російською, білоруською, грузинською, литовською, польською, болгарською, чеською, угорською, німецькою, англійською, французькою, японською тощо).

Що ми знаємо про всесвітньо відомого поета?

Знаємо, що Тарас Шевченко – людина трагічної долі: народження кріпаком, смерть матері, арешти, десятирічне заслання до Оренбурзького краю, заборони творити й жити на Україні, самотність. Викуплено його з неволі 22 квітня 1838 року.

Він закінчив Академію мистецтв у Санкт-Петербурзі, де отримав срібні медалі за картини „Хлопчик-жебрак” і „Циганка-ворожка”; був знайомий із видатними діячами культури (К. Брюллов, М. Костомаров, П. Куліш, Є. Гребінка та ін.).

Загальновідомим є також, що Т. Шевченко – основоположник сучасної української літературної мови. Він використав усі джерела розвитку і збагачення української мови (живомовні, фольклорні, Святе письмо, літописи, сучасні йому західноєвропейські та слов'янські запозичення). Від нього починається нова українська література.

Однак не всі знають, що видатний поет – автор не лише віршів, поем, повістей, але й творець 835 картин, 278 із яких ще не знайдено. Серед них пейзажі, психологічні портрети, офорти, деякі з яких зберігаються й експонуються в Харківському художньому музеї на вулиці Совнаркомівській.

Мало хто знає, що у відділі рідкісних книг наукової бібліотеки Харківського національного

університету ім. В.Н. Каразіна зберігаються два видання його збірки „Кобзар” (1840, 1860). Нагадаємо, що назвою збірки (кобзар – народний співець, який виконує пісні та думи під акомпанемент кобзи) Тарас Шевченко заявив про свій кровний зв'язок із народом, його життям, народною творчістю.

Дивовижно, але його ідеї та образи співзвучні із сучасністю: ідеї національного відродження, правдивого відтворення історичних подій, навіть ідея збереження довкілля.

Протягом останніх років феномен Т. Шевченка став предметом переосмислення, новітнього бачення багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Однак масове розуміння цієї постаті мало змінилося. Українська школа, на жаль, досі формує в наших громадян спрощений, однобічний образ поета. Т. Шевченко усвідомлюється здебільшого похмурою, позбавленою життєвих радощів людиною, яка переймається винятково селянською долею та закликами до збройної боротьби. І це робить його образ непривабливим для сучасників. Як свідчать наукові дослідження вчених, Кобзареві було властиве почуття гумору, у його творах сміх взаємодіє з такими категоріями, як краса і святість. Проте у творах, присвячених дитинству або роздумам про безталання України, його гумор перетворювався на іронію, сатиру, сарказм.

Також слід звернути увагу на невичерпний оптимізм Шевченкових поезій, віру в перемогу добра і справедливості над злом:

Минуть,

Уже потроху і минають

Дні беззаконія і зла...

(„Подражаніє Іезекіїлю. Гл. 19”, 1859).

І на оновленій землі

Врага не буде, супостата,

А буде син, і буде мати,

І будуть люди на землі.

(„І Архімед, і Галілей...”, 1860).

Оживуть степи, озера,

І не верстовії,

А вольнії, широкії

Скрізь шляхи святії

Простеляться...

(„Ісає. Глава 35. (Подражаніє)”, 1859).

Шевченкові присвячували свої твори В. Самійленко, В. Сосюра, А. Малишко, Л. Костенко, Д. Павличко, В. Симоненко, І. Драч, Б. Олійник і багато інших. Пам'ятники йому установлені в багатьох містах і селах України, зарубіжних країн. Постаць Шевченка прикрашає й наше місто. До речі, перший пам'ятник Тарасові роботи відомого російського скульптора В.О.

Беклемішева з'явився в нашому місті 1899 року перед жіночою недільною школою всупереч царській забороні. Сучасний пам'ятник в центрі міста (у саду Т.Шевченка) з'явився 24 березня 1935 року. Його автори – скульптор М.Г. Манізер й архітектор І.Г. Лангбард. Для одного з найкращих монументів поетові позували відомі актори харківського театру

„Березіль”: Наталя Ужвій, Амвросій Бучма, Олександр Сердюк, Іван Мар’яненко. Так харків’яни увічнили для нащадків безсмертний образ великого Кобзаря.

Т. Михайлова, кандидат філологічних наук, ст. викладач кафедри української, російської мов і прикладної лінгвістики НТУ „ХПІ”